

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. julija 1880.

Obseg: Razpis kranjskim gospodarjem, ki se z ovčjo rejo pečajo. — Kdaj je pravi čas žito žeti. — Na hvalo ruskemu lanu. — Kruh obvarovati, da ne plesnije. — Gospodarske novice. — Vabilo k udeležitvi pri vrtnarski razstavi v Gradci. — Letošnja šolska letina. — Bled. — Izlet na Grintovec. — Obravnave deželnih zborov. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Razpis kranjskim gospodarjem,
ki se z ovčjo rejo pečajo.**

C. kr. družba kmetijska kranjska bode s pripomočjo državne subvencije tudi letos nakupila nekoliko ovnov lepega ukviškega plemena na Koroškem in jih za polovico nakupne cene med take gospodarje razdelila, ki dokažejo, da 1) uže več let redijo 2) precēj ovác in da je 3) njih kraj za ovčjo rejo posebno ugoden ter se 4) tudi njih sosedje ž njo pečajo.

Kdor tedaj želi za polovico nakupne cene ovna takega plemena dobiti, naj zadnji čas do sv. Mihela pisмено prošnjo vloží podpisanemu odboru, v kateri dokaže gori zahtevane 4 pogoje. Resnico prošnje pa mora potrditi predstojnik dotične kmetijske podružnice in pa župan ali pa župnik njegove fare.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 25. julija 1880.

Kdaj je pravi čas žito žeti.

Da se pravi čas za žetev zadene, mora kmetovalec na njivo iti in tam zrnje v klasji in lajti pregledati. Brž ko ni več mlačnato, ampak uže testasto in debelo, je čas, da se pod srp dene žito. Ko bi se želo, dokler je zrnje še mlečnato, se to preveč skrči, — če se pa žetev predolgo odlašá, tako da zrnje v klasji popolno dozori in se strdi, ima manj moke v sebi in še ta ni tako dobra, ker mekine predebele ostanejo. Vrh tega pa se tudi mnogo zrnja po izkapanji pozgubi. Skušen kmetovalec je to zgubo cenil na deseti del celega pridelka. Da je tudi slama od rano požetega žita dosti boljše in več vrednosti gledé na krmivno moč kakor pa od pozno požetega, to je znana in jasna stvar. In tam, kjer je slama velik del živinske klaje, je to veljavna reč. V marsikaterih krajih slama ni dosti boljši kup od sena. Če je pa slama uže na njivi popolno dozorela, in če jo je še vrh tega veter in dež iztepel in izpral, je kot živinska klaja skoraj vso redivno moč izgubila, in živina se bo ob taki slamnati klaji le slabo počutila. Če se je pa žito poželo, dokler je bilo v bilji še nekaj soka, je tudi slama boljša živinska krma in to dosti boljša, kakor si to marsikdo misli.

Konečno hočemo še na kratko omeniti, kako je treba s požetim žitom ravnati. Požeto žito ne sme predolgo nepovezano ali v snopji na njivi ležati, ampak se brž v snope poveže in v stavke razpostavi ali pa v kozoce ali stoge porazobesi. Če se debeli snopi povežejo, kar je zavoljo dobička na času dobro, slama sicer ne trpi mnogo, ako nekoliko delj časa na njivi ležijo; vendar pa je dobro še pred nočjo snopje v stavke postaviti ali porazobesiti. Ako se snopi dobro v stavke postavijo, smejo brez škode delj časa na njivi ostati posebno, če se jim naredí pravi klobuk, ki jih dežja in solnca brani.

„Slov. Gosp.“

Gospodarske skušnje.

Kruh obvarovati, da ne plesnije.

Hlebi koj po peki naj se denejo v žakelj, v katerem je še nekaj moke, in sicer tako, da hleb na hlebu z gornjo skorjo leži. Žakelj naj se potem zaveže in v zračen hram obesi. Tako spravljene kruh ostane 4 do 6 tednov frišen in prav nič ne plesnije. Predno se hleb za vžitek reže, naj se s čisto krtačo okrtači in čez noč v klet položi, da postane zopet mehák. — Tako svetuje „Steir. Landb.“

Gospodarske novice.

* Za obrambo trtne uši (filoksere) je vlada hrvatska 18. dne t. m. izposlala na vse podžupanije okrožnico, s katero veleva pregled vseh vinogradov, ki utegnejo sumljivi biti zaradi filoksere, in način, kako naj se to pregledovanje objavlja. — „Obzor“, ki ta vladni odlok naznanja, dostavlja opazko, kako to, da vlada v nemar pušča predlog tajnika gospodarskega društva, kateri zahteva, da se Goričankam zabrani dovažanje sadja zavitega v trsno (grojzdovo) perje? Vlada bi bila morala to prepoved izreči in tržaški vladi naročiti, naj jo razglasi v svojih pokrajinah in strogo na to paziti, da se prepoved strogo spoľnuje.

Na hvalo ruskemu lanu.

Družba kmetijska je prejela sledeči dopis:
„Obljubil sem sl. kmetijski družbi, ko sem si 15 litrov semena ruskega lanu za poskušnjo naročil, da jej bodem o rezultatu imenovanega lanú sporočil.

Ruski lan, katerega sem za poskušnjo na šolski vrt vsejal, se je prav dobro obnesel. To je jako razvidno iz stebel, katere v prilogi sl. družbi na ogled pošiljam. Tri stebela, katera so nekoliko debelejša, so rastla na črni in debeli, in druga tri, katera so rastla na plitvi peščeni zemlji, so bolj tanka. Pošljem pa tudi nekaj stebel domačega lanú, da sl. kmetijska družba lahko razvidi, kako se napredku kmetijstva s tem pomaga, da se ljudstvu seme ruskega lanú priskrbi. Pivčani mi trdijo, da kaj takega še niso videli. Nadjam se, da bo sl. kmetijska družba drugo leto zopet blagovolila semena ruskega lanú nam priskrbeti. Kakor se sliši, se bo drugo leto od tukaj veliko kmetovalcev (Pivčanov), kateri dozdej ruskega lanú še niso poznali, za seme oglasilo. Kakošno bode predivo v premeri z domačim, bodem tudi v svojem času sporočil. *)

Št. Peter 22. julija 1880.

Mihael Kalan,
učitelj in odbornik glavne županije.

Vabilo k udeležitvi pri vrtnarski razstavi v Gradcu.

Graško vrtnarsko društvo je tudi odboru kmetijske družbe kranjske poslalo prošnjo, naj razglasi našim sadjerejcem, kmetovalcem in vrtnarjem vabilo k udeležbi vrtnarske razstave, ki bode združena z občno kmetijsko razstavo.

Naj našim kmetovalcem in sadjerejcem naznanimo posebno to-le: Štajarsko vrtnarsko društvo je sklenilo prirediti še posebno razstavo krompirja ter vabi vse pridelovalce krompirja, naj se nje udeležijo. Odprla se bo dne 23. septembra. Oglasila po formularu, ki ga je dobil tudi odbor naše družbe, naj se pošljejo do 1. avgusta, da bo mogoče s prostorom razpolagati. Opominimo pa, da ne gre veliko krompirja razstaviti, ampak le toliko, da se najboljše sorte spoznajo in se pridelovalci in kupci podučijo. Zato sprejemajo se na razstavo le takošne krompirjeve sorte, ki imajo eno ali več izmed sledečih lastnosti: 1. fini krompir za salato; 2. najfiniši namizni krompir; prvo je dober okus, drugo še le rodovitnost; 3. dober namizni krompir, v prvi vrsti za kuhanje namenjen: a) moknat, b) ne moknat pa dobrega okusa, rodoviten, trpežen v zemlji in kleti ter da dober okus dolgo v sebi ohrani; 4. gospodarski krompir, za vse domače potrebe raben, dobrega okusa, vrolo roden, trd na njivi in trpežen v kleti; tudi krompir za žganjarije dobi v razstavi prostora; 5. krmenski krompir, ogromni pridelki, velika trpežnost na njivi in v kleti, to je, da ne gnjije lahko. Na okus se pri tem ne gleda veliko. Vse navedene lastnosti bodo na razstavi razvidne po napisih.

Razstava pitovnega (žlahnega) sadja. Naglašanje je do konca dne 31. julija. Dne 1. avgusta se bode prostor razdelil in potem se ne sprejemajo nobena naglasila več. Sadež na razstavo pošlato zamorejo sadjerejci iz cele Avstrije, tedaj tudi iz ogerskih dežel. Naglašajo se po 2 vrstah: a) namizno sadovje, b) gospodarsko in moštno sadje. V teh vrstah bodo potem jabelka, hruške, grozdje itd. razvrstene po legah, v katerih so rastle: a) iz planin, b) iz južnih krajev (Gradec velja kot središče), iz severnih krajev. Tiskane

*) Hvala za poročilo! Razloček med ruskim in domačim lanom je res tako očiten, da ruski zasluži obilo sejan biti. Dobro došlo bode kmetijski družbi tudi poročilo o predivu. Prošnja o vodnjaški zadevi se je priporočila sl. ministerstvu.

Po naročilu sl. odbora
Vred.

blankete bodo se naposled še razstavljalcem izročile, da sami zapišejo imena in druge podučivne znamenitosti svojih pridelkov.

Šolske stvari.

Letošnja šolska letina

Šolske počitnice so nastopile in na svitlo dana poročila kažejo nam stan šolstva preteklo leto. Naj po poročilih, ki so nam došla, povemo kaj malega.

„Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach“ pričinja se z obširnimi člankom gosp. prof. Voduška, ki ima naslov „Beiträge zur praktischen Astronomie“ in nam kaže pisatelja strokovnjaka v zvezdoslovju. Učilo je letos na tej gimnaziji, kateri vodja je šolski svetnik gosp. Jak. Smolej, 19 profesorjev, 2 suplenta in en učiteljski kandidat. Kar se tiče slovenščine, omeniti je, da se je v I. b. razredu, razen geografije in matematike, vse učilo slovenski, — v II. b. razredu učila se je nemščina in v 2. polletji tudi naravoslovje nemški, — v III. b. razredu bilo je razen veronauka in slovenščine vse nemški in ravno tako tudi v IV. b. razredu. V zgornji gimnaziji učila se je le slovenščina slovenski, vse drugo nemški. Slovenščina bila je obligatna v slovenskih paralelkah in za tiste učence, ki so iz slovenskih paralelk prestopili v višjo gimnazijo; za učence, kateri so vstopili v I. a. razred, bila je slovenščina le fakultativna, če je bila tudi njihova materinščina. — Učencev je letos v tej gimnaziji bilo v začetku 625, koncem leta 571, tedaj 69 dijakov več od lani; zato so v prvih 3 razredih spodnje gimnazije bile paralelke. Kranjcev je bilo 511, izmed teh 129 Ljubljancanov, iz družih cisalajtanskih dežel 55, — iz Transalajtanije 9 in 2 iz ptujih dežel. Materinščina je 434 dijakom bila slovenščina, 131 pa nemščina; materinščina 12 dijakom bili so drugi jeziki. Posebno bogata je ljubljanska gimnazija na štipendijah, kajti štipendistov bilo je 104, ki so uživali štipendij v znesku 7454 gold. 11 krajc. — Profesorji višje gimnazije so na obrtnijski napredovalni šoli podučevali 142 učencev.

„Programm des k. k. Obergymnasiums in Rudolfs-wert.“ To poročilo prinaša na čelu slovenski spis prof. Franca Brežnika: „O Sokratovi metodi s posebnim ozirom na Platonovega Menona in o pojmu“; s tem člankom hoče profesor Brežnik dokazati, kako se dá Sokratova epagogična ali induktorična metoda sploh porabiti, da se prispe do najvažnejših točk v pojmoslovju. Ena prvih nalog gimnazijalnega poduka je, da se mišljenje izuri in okrepi, razum razbistri in ojači, v obče da se vzbudi in utrdi samostalno duševno delovanje. — Učilo je na tej gimnaziji, kateri vodja je Jan. Fischer, 14 profesorjev, med katerimi 4 očetje reda sv. Frančiška. — Učencev je štela koncem leta 175; od teh je 154 Slavjanov in 11 Nemcev po materinščini. Štipendistov je tukaj bilo le 13. Slovenščina se je kot obligaten predmet učila v vseh 8 razredih, in sicer v spodnji gimnaziji po 3 uri, v zgornji pa 2 uri na teden. Veronauk učil se je na spodnji gimnaziji slovenski, na zgornji gimnaziji nemški po 2 uri na teden. Sto gimnazijo je tudi bila zvezana obrtnijska šola, na kateri podučuje 6 gimnazijskih učiteljev. Obiskavalo je to šolo koncem leta 44 rokodelskih učencev.

Hvalevredno je, da v obeh teh gimnazijskih poročilih nahajamo tudi vprašanja, ki so jih dobili osmošolci pri maturi, da vidijo njihovi nasledniki, kakošna vprašanja jih čakajo, ko pridejo do mature.

Radovedni smo, koliko več pravic bode prihodnje leto dobila slovenščina na naših gimnazijah.